

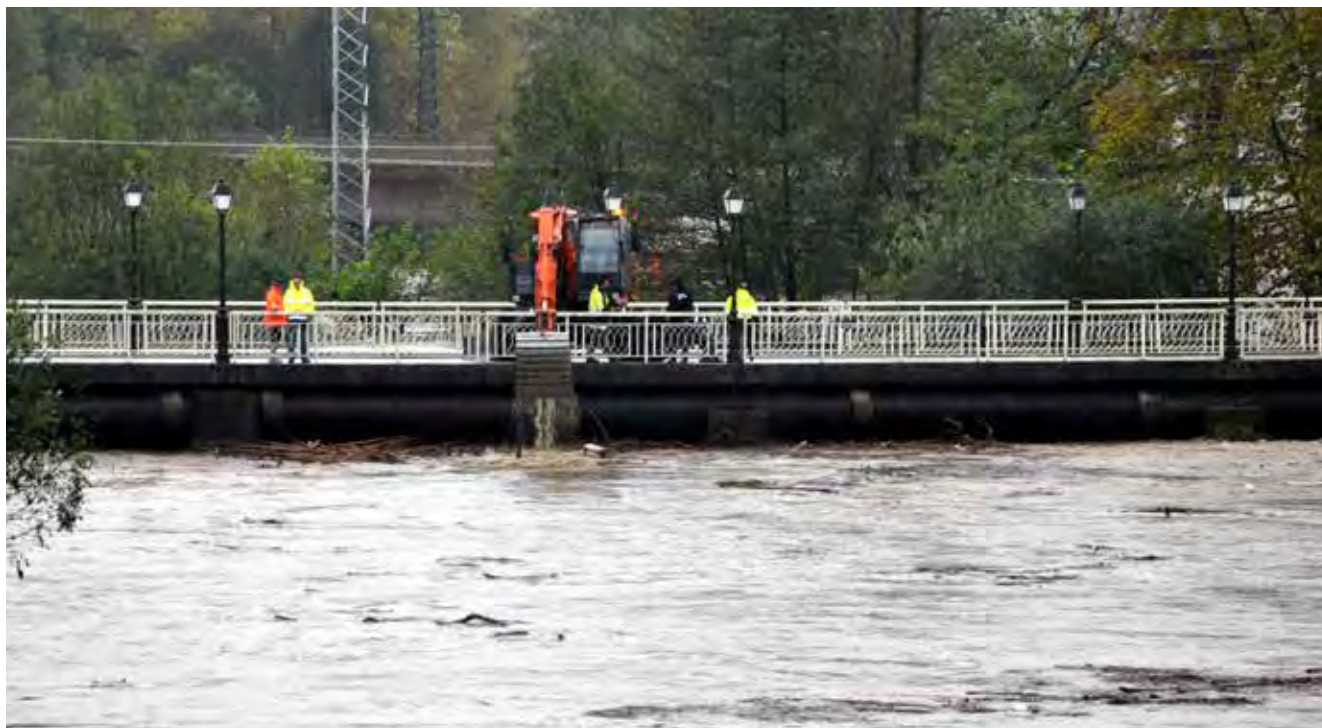

2012

UR-MEHEAK GAINEZKA EGITEN DUENEAN...

**Leire Goñi Iradi
(HERNANI 2012)**

Urumea; ur-mehea, gardena, fina eta garbia. Horrelako adjektiboak jarri dizkiote sarri hainbat autorek Urumea ibaiari. Baina, ibaiak, tarteka, bere izaera baduela gogorarazten digu, eta bere lur zatia erreklamatzeko du. Azken 80 urtetan, uholde handiak izan ditugu Hernanin 8 aldiz gutxienez. Azkena, lehengo urteko azaroan.

Arg.: Hernaniko KRONIKA.

Euriak ez zuen etenik izan 2011ko azaroaren 6an. Igande hartan goizean goiz jaiki zenak ere, euria, zarra-zarra, etengabe ari zuela ikusi zuen. Eguerdiko parterako, Urumea ibaia leku askotan gainezka eginda zegoen. Hernanin azken 20 urtetan gertatu den uholderik handiena izan zen. Añarbeko datuen arabera, 308 litro bota zituen metro karratuan, 56 ordutan. Añarbeko urtegiak berak 10 milioi metro kubiko ur hartu zituen, momentu batzuetan, 187 metro kubiko segundoko. Kalteak handiak izan ziren. Hildako bat izan zen Irunen; 76 urteko gizon bat eraman zuen urak.

Goizean goizerako urak hartuta ageri ziren Landa-reko errugbi eta Zubipeko futbol zelaiak, baita Karabeletik Portu alderako lur eta baratzak ere. Bestalde, Hernanitik Goizuetarako bidea moztuta zegoen, batetik, Fagollagan ura errepedieraino atera zelako, eta bestetik, Latxen eta Ubarroton bi lur jausi eragin zituelako urak. Eguerdiko 13:45etan itsasgora zen, eta herritarrak Urumea ibaiak emango zuen hurrengo pausuaren zain ziren, Karabel auzora begira. Uste bezala geratu zen, eta Karabel ere urak hartuta geratu zen. Ertzaintzak bi pertsona erreskatatu behar izan zituen bertan.

Lehengo urtekoa, Hernanin azken 20 urtetan gertatu den uholderik handiena izan zen

Osiñagan uholdeek izan zuten eragina ere ez da erraz ahazteko modukoa. Altzueta, Iparragirre eta Elorrabi sagardotegietan sartu zen ura, eta Elorrabiko zubia urak eramane zuen. Hernanitik kanpo ere ezaguna egin zen errugbi taldeko jokalariek grabatu zuten bideoa. Telebista kate batean baino gehiagotan erakutsi zuten Urumearen indarrak zubia nola puskatu eta eramaten zuten.

Errugbi taldeko jokalariek grabatu zuten bideoa: "Elorrabiko zubia".

Bestalde, Floridan, *Papelera del Norte* parean bidea moztuta geratu zen, urak hartuta. Eta industriguneetan ere, kalteak handiak izan ziren, Ibaiondo, Lastaola, Ibarluze, eta batez ere, Eziagon.

Gaua iristerako, Karabel, Portu eta Floridako 40 bat etxetatik hainbat familia atera behar izan zituen Udalak. Kiroldegian pasa behar izan zuten gaua. Karabeleko bizilagunetako batek Hernaniko Kronikari adierazi zionez, "1973az geroztik ura ez zen sekula horrenbesteraino sartu auzoko etxeetan".

Añarbeko paretak, urari eutsiz. Añarbeko urtegiak jakinarazi zuenez, 5.874.769 metro kubiko ur hartu zituen 08:00etatik 15:00ak bitartean. Egun osoan zehar, 10 bat milioi metro kubiko. Urari kontu egin zion urtegiak, eta horri esker, Urumea ibaiak %75 ur gutxiago jaso zuen. Hala ere, ura kolpean igo zela aipatu zuten herritar askok, eta urtegiak ura askatu ote zuten susmotan ibili ziren. Baina Añarbek ziurtatu zuen urari eutsi ziola, eta urtegia betetzear egon bazen ere, hurrengo egunetan ere ez zuela urik askatu, Urumeako urak jaitsi bitartean.

Uholdeak pasa, Añarbek txosten bat argitaratu zuen argitzeko nola jokatu zuten. Bertan, uholdeak zergatik gertatu ziren ere argitu zuen. Informen honen

Karabel auzoa, 2011ko azaroaren 6an. Arg.: Hernaniko KRONIKA.biko zubia".

arabera, azaroan izaten diren prezipitazioek hilabete osoan 243 litro metro karratuko uzten dituzte. Baina lehengo urteko uholdeak gertatu zirenean, lau egunetan hilabete osoan erortzen den ur kantitatea baino gehiago erori zen; 4 egunetan jaso ziren 328 litro metro karratuko.

Añarbek argitaratutako txostenaren arabera, azaro osoan, normalean, metro karratuko 243 litro jasotzen dira. Lehengo urteko uholdeak gertatu zirenean, 4 egunetan metro karratuko 328 litro jaso ziren

Azken mendeko uholdeak

Urumea ibaiaren lehengo urteko hazaña ahaztu ezinik gabiltza oraindik. Baina, pasa den mendean gehiagotan atera ziren urak, Urumea ibaiaren ertzetan.

1933ko ekainaren 16an. Urte hasieran uholde benetan handiak izan ziren Holandan. Itsasmaila igo eta milaka hildako izan ziren. Londresen ere uholde haien eragina nabari zuten, eta urte hartan hasi ziren eraikitzen gaur egun urari eusteko dituzten dikeak. Euskal Herrian, eta bereziki Gipuzkoan, ekainean izan ziren uholdeak. Oria ibaiak hartutako maila, azken 60 urtetako bigarren altuena izan zen. Gipuzkoa osoan, 5 hildako eta desagertu bat izan ziren.

1953ko urriaren 14an. 24 orduetan metro karratuko 313 litro jaso ziren Arditurrin; Igeldon, gaueko 23:00ak eta 23:05ak artean, 11,2 litro jaso ziren metro karratuko. Berez, 1983an etorriko ziren uholde handietan baino euri-jasa indartsu eta larriagoa bota zuen, baina lurralde eremu zabalagoan eragin zuen; ez zen horren toki txikian hainbeste kalte izan, 83an bezala.

Urriaren 11n dagoeneko, euria ari zuen Euskal Herri osoan. Baina 14an, inolako abisurik gabe, sekulako euritea bota zuen, bereziki Gipuzkoan. Bidasoa, Oiartzun, Oria eta Urumea ibaietan eragin zuen euriteak. Ordu batzuetan, Urola ibaiak Oria ibaiaren bidea hartu zuen. Hernanin, kalteak eragin zituen uholdeak 350 hektarea eta 44 eraikinetan. Enpresa kaltetuenetako bat Floridako Harinera Guipuzcoana S.A. izan zen; handik gutxira desagertu zen.

Guzira, 27 hildako izan ziren Euskal Herri osoan, horietako 2 Urola ibaiak eraman zuen autobusean zihoazen hernaniarrak. Urriaren 14 hartan, arratsaldeko 18:00etan, La Guipuzcoanako autobus bat abiatu zen Donostiatik Zestoara bidean. Zestoatik bi kilometro eskasera zeudela, Urolako urek autobusa-
ren motorraren altura hartua zuten, eta autobusa ez atzera ez aurrera geratu zen. Orduko Revista del Norte eta La Voz de España egunkariak kontatutakoaren arabera, autobusa beste kotxe bateko bidaiariak la-

guntzeko geratu zen, eta azkenean, denak eraman zituen urak. 22 pertsona hil ziren ezbehar hartan.

1953ko urriko uholdeetan 27 pertsona hil ziren Euskal Herrian. Horietako 2 hernaniarrak ziren; Donostiatik Zestoara zihoan La Guipuzcoanako autobusean zeuden, Urola ibaiak eraman zuenean

1960ko abenduaren 29 eta 30ean. Garai hartako La Vanguardia Española egunkarian jasotakoak dio, 24 orduetan etengabe egin zuela euria, eta goizeko 07:00etatik eguerdira bitartean 40 litro jaso zirela metro karratuko. Hernaniko Udal Artxiboan dagoen argazkiak erakusten du Karabel auzoa urak hartu zuela Hernanin. La Vanguardiako artikuluan aipatzen da baita ere, Donostiatik Hernanirako autobus zerbitzuak ibilbidea aldatu behar izan zuela, Loiola eta Martutene zeharkatu ezin zirelako. Itsasgora izan zen euri gehien egin zuen momentuan, eta Urumeako urek izugarri egin zuten gora. Hortik egun batzuetara, aipatutako egunkariak uholdeek eragindako hainbat herritako argazkiak argitaratu zituen.

Karabelgo irudiak, 1960ko abenduaren 30ean. Arg.: Hernaniko Udal Artxiboa.

LA VANGUARDIA

BARCELONA
Martes 3 de enero de 1961

ESPAÑOLA

Redacción y Admón.: PELAYO, 28
Teléfono: 21-41-35
Precio de este ejemplar: 2 ptas.

FUNDADORES: DON CARLOS Y DON BARTOLOME GODÓ

Año LXXVII - Número 29.417

PUEBLOS DEL NORTE DE ESPAÑA ANEGADOS Y TIERRAS QUE PARECEN LAGOS

Un aspecto de la carretera de Bilbao a Vitoria, a la entrada de esta última ciudad, por desbordamiento del río Zadorra

POR muy habituados que estén los navarros y los guipuzcoanos a la lluvia tenaz que es como un elemento esencial de su vida cotidiana, esta vez se han visto sorprendidos con tan abrumadoras cantidades de lluvia que calles y sembrados quedaron sumergidos bajo la desbordada corriente de los ríos. El Arga, que es en Navarra como un nimen pamplonés, salió de madre e invadió los campos y barridas de la Rochapea, desde donde salen los toros de San Fermín en las madrugadas del encierro.

Las verdes praderas del valle de Hernani se vieron, asimismo, inundadas, igual que en las grandes películas del Oeste americano. Vea el lector en esta página varias fotos de las inundaciones.

La ciudad de Pamplona es la vida asistida por un vistoso temblor de agua y nieve. La capital navarra sufrió la inundación de algunos de los grandes ríos, como consecuencia del agua que trae en las riadas procedentes del monte San Cristóbal y por el desbordamiento del Arga. Las dos fotos de arriba, derecha, muestran al barrio de la Rochapea anegado por completo.

Ha aquí un aspecto del valle de Hernani completamente inundado por las aguas.
(Fotos Citra y Europa Press)

Note gráfica de una calle de la ciudad de Estella cubierta por las aguas. En esta ciudad fue necesario el uso de bates para socorrer al vecindario, que se vio bloqueado por la inundación.

"He aquí un aspecto del valle de Hernani completamente inundado por las aguas".

1981eko urtarrilaren 16an. Euriaren eta mendi-ton-torretako elurra urtzearen ondorioz, Gipuzkoako hainbat herritan izan ziren uholdeak. ABC egunkariaren arabera, Urumea, Oria eta Deba ibaiek egin zuten gainezka, besteak beste. Hernanin bertan hainbat zelai geratu ziren urpean, eta Urumeako urek Martutenen, Astigarragan eta Ergobin ere egin zuten gainezka.

1983ko abuztuaren izandako uholdeak Karabel auzoan. Arg.: Hernaniko Udal Artxiboa.

1983ko abuztuaren 26 eta 27an. Guztira, 70 hildako izan ziren. Euskal Herrian gogoratzen diren uholde gogorrenetakoa izan zen 83koa, bereziki, Bizkaian. Nerbioi eta Ibaizabal ibaiek jasan zuten eraginik handiena. Ondorioz, Bilbo, Aste Nagusia ospatzen ari zela, urak hartu zuen. 417 etxebizitza suntsitu ziren, eta 6.000 kalteak izan zituzten. Baina, Bizkaiaz gain, Araba, Nafarroa eta Gipuzkoa ere, hondamen-eremu deklaratu zituen Espainiako Gobernuak.

Hernanin, Ereñotzu isolatuta geratu zen uren eraginez. Karabel eta Portu auzoak urak hartu zituen, eta Eziago poligonoan ere kalteak handiak izan ziren. Udalak argitaratzen duen urtekari honen 2003ko edizioan, Jose Mari Martinezek idatzitako Hernani convive con las inundaciones artikuluan aipatzen da, Egin egunkariaren instalazioek ere oso kalte handiak izan zituela, eta abuztuaren 27ko tirada okasio horretarako utzitako beste instalazio batzuetan egin behar izan zela.

1988ko uztailean. Kasu honetan, euri jasa handienak Urola eta Deba ibaietan izan zuten eragin nabarmena. Gipuzkoa osoan, 9 pertsona hil eta beste 7 desagertu ziren.

1997ko ekainak 1ean. Maiatzaren 30etik ekainaren 1erako goizalde hartan euri asko egin zuen, bereziki, goizeko 09:00etatik 10:00ak bitartean. Herri askotan izan ziren uholdeak, eta baita Hernanin ere. Kalteak handiak izan ziren.

2004ko urtarrilaren 24ean. Uholde hauen ondorioz aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak 2008an Uholdeak Saihesteko Plana. Euri asko egin zuen, eta Euskal Herriko hainbat probintzian izan ziren uholdeak. Hernanin, Karabeleko hainbat portaletan ura sartu zen, eta Zubipeko zelaia igerileku bihurtu zen. Astigarrarako errepidea ere moztuta geratu zen.

2007ko abuztuaren 23an. Urumea ibaiak gainezka egin zuen beste behin, eta Landare erabat estalita geratu zen. Ahateak ere igerian ibili ziren errugbi zelaian. Iluntzeko 20:00etarako Zubipe ere urak hartzen hasia zen, eta Fagollagan erreka ateratzeko puntuan izan zen.

Arg.: Hernaniko KRONIKA.

Uholdeak saihesteko planak

Argi dago ibaiaren ondoan bizitzeak uholdeak gertatzeko arriskua areagotzen duela. Batez ere, urteetan zehar ibaiaren bide naturala behin eta berriro aldatu edo mugiarazi badugu. 2004ko uholdeek dezente kalteak eragin zituzten, eta ondorioz, Eusko Jaurlaritzak *Uholdeak Saihesteko Plana* aurkeztu zuen 2008an.

Plan horretan, 18 fasetan egin beharreko moldaketak proposatu zituen Eusko Jaurlaritzako Inguru-

men eta Lurralde Antolamendu Sailak. 18 fase horietako 7tan egin beharreko aldaketak Hernanirekin zuten zerikusia.

Besteak beste, ondorengoak proposatu zituen. Bate-tik, Hernanitik Ergobiko zubira ibaiak egiten duen bidea egokitzea. Era berean, Akarregin ibai-parke bat egingo litzateke, urak haziz gero ura jasoko duen eremu bat egon zedin. Gainera, trenbidearen pasabide zaharra bota egingo litzateke.

Bestalde, Hernaniko hirigunetik Karabeleko zubiraino pareta bat jarriko litzateke. Ibaiak Hernani zeharkatzeko egiten duen bidearen eskuin aldean dagoneko badagoen pareta handituko litzateke batetik, eta ezkerrean lurrezko beste pareta bat egingo litzateke, bestetik.

Egindako beste proposamenetako batek zioen Karabeleko zubi txikia ordezkatzeko komeni zela, eta Osiñagako eta Elorrabiko zubi kolganteak kentzea ere beharrezkoa zela.

Karabeletik Portu auzorako bidea ere, sarri geratzen da ur azpian. Horregatik, bide berria egitea proposatu zen, altuagoa, uholde arriskutik kanpo gertatzeko.

Azkenik, Eziagoko pabilioi batzuk lekuz aldatzea proposatu zen, ibaiak bere eremu naturala berreskuratu ahal izateko.

Baina iritsi zen 2011ko azaroa, eta uholde handiak izan ziren berriro Hernanin. Elorrabiko zuba kendu gabe zegoen oraindik, eta Urumeak beregain hartu zuen lan hori. Gauzak horrela, urte honetako otsailan, Hernani, Astigarraga eta Donostiako Udalek eskatu zioten URA Agentziari mugitzen hasteko. Izan ere, URA Agentziak ere aurkeztu zuen plan bat 2007an, Urumea ibaiaren inguruan uholde arriskua murrizteko.

Azkenean, 2012ko uztailan elkartu zen *Urumea ibaian uholdeen arriskua murrizteko Erakunde Arteko Batzordea*. Bertan izan ziren, besteak beste, Eusko Jaurlaritzako eta URA Agentziako ordezkariak; Gipuzkoako Foru Aldundiko ordezkariak; Donostia, Astigarraga eta Hernaniko Udaletako ordezkariak; Añarbeko Uretako ordezkariak; eta Gobernu zentralaren aldetik, Kosten Zuzendaritza. Hauekin batera, bizilagun elkarten ordezkariak ere bertan izan zen. Bilera horretan, presa handiena zuten neurriak zein ziren zehaztu eta horiekin hasteko konpromisoa hartu zen. Hernaniri dagokionez, Karabel auzoan egin beharreko obrei eman zitzaizkien lehentasuna.

Karabel berria, uholde arriskutik kanpo. Uholdeen arriskua murrizteko Eusko Jaurlaritzak eta URA Agentziak egindako planak kontuan hartu zituen ikuspegi hidraulikoa, ingurumenaren ikuspuntua, eta hirigintzaren ikuspuntua. Hala ere, 2008an ze-

haztutako proposamenak txiki geratu dira, eta aurren, proposamen zabalagoa egin da, eta data zehatzak jarri dira, obrei ekiteko.

Gauzak horrela, Karabeleko zubia bota eta berria egiteaz gain, eta Karabeleko iparraldean barrena doan bidearen luzera osoan zehar lezoia egiteaz gain, beste bi neurri hartzea erabaki da. Batetik, euri-uren sarea egokitzea, eta bestetik, ur horiei eusteko depositu bat egitea.

Zubia aldatu eta lezoia eraikitzeke lanak URA Agentziak finantzatu ditu, guztira, 3.386.921,28 euro. Euri-sarea egokitzea eta depositua egitea berriz, Hernaniko Udalaren esku egongo da: 862.693,97 euro balioko ditu, eta obra hauek, Karabel auzoko urbanizazio planaren barruan sartu ditu Udalak. Urbanizazio plan honen barruan egingo dira etxebizitzak berriak, errotonda, errepide berria, aparkalekuak, parkea... eta uholdeen aurkako obra hauek guztiak. Egingo diren etxebizitzek lagunduko dute obra hau finantzatzen. Urte honetan bertan lanean hastea aurreikusitakoa zuten.

Karabeleko urbanizazio planaren barruan sartzen dira etxebizitzak berriak, errepidea, errotonda, parkea... eta uholdeei aurre egiteko obrak: zubi berria, lezoia, euri-sarearen egokitzapena eta ur-depositua.

Uholde arrisku handia, Gipuzkoako 46 herritan

Uholde arriskua murrizteko planak egiten ari dira, ez soilik Urumea ibaiari dagokionez, baizik eta, baita beste ibai batzuei dagokienez ere. Izan ere, Europako 2007ko uholde arriskuak neurtu eta kudeat-

zeko arautegiak (903/2012 ERREGE-DEKRETUAN jasoa), lan horiek guztiak egiteko epeak jarri ditu. Batetik, uholde arriskua duten eremuak identifikatu behar dira. Bestetik, arrisku-mapak egin behar dira. Mapa honetan, arrisku mailaren arabera banatuko dira eremuak (altua, ertaina eta baxua). Era berean, uholdeek eragin ditzaketen kalteen neurketa ere jaso behar da bertan. Dokumentu hau, 2013ko abenduaren 22rako prest izan behar da. Ondoren, uholde arrisku horiek kudeatzeko eta murrizteko planak osatu behar dira. Azkenik, 2015eko abenduaren 22rako txosten bat aurkeztu behar da, argituz aurrez prestatutako planek bermatzen ote duten uholde arriskuen murrizketa.

Hernanin dagoeneko, neurri batzuk hartzen hasiak dira. Izan ere, urte hasieran aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak txosten bat, eta bertan zehazten zen zein ziren Kantauri isurialdeko ekialdean zeuden uholde arrisku handiko eremuak. Euskal Autonomia Erkideagoan 56 eremu zehazten ziren txostenean; Gipuzkoan, 35. Gipuzkoako eremu horretan, 46 herri kokatzen dira (Gipuzkoan, guztira, 88 herri daude). Deba, Urola, Orian eta Urumea ibai ertzetan dauden herriak dira, arrisku eremu horietan kokatzen diren herriak, besteak beste, Hernani.

Gipuzkoako 46 herri daude uholde arrisku handiko eremuan; tartean, Hernani.